

TARJIMA QILISHDAGI MUAMMOLAR VA TEXNIK MATNLAR TARJIMASINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Odilova Hayotxon Paxlavon qizi

O'zDJTU "Sharq filologiyasi" fakulteti talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada tarjima jarayonida yuzaga keladigan muammolar hamda texnik matnlar tarjimasining o'ziga xos xususiyatlari tahlil qilinadi. Texnik tarjimaning asosiy jihatlari sifatida terminologiyaning aniqligi, uslubning neytralligi va mantiqiylik muhim o'rin egallashi yoritiladi. Shuningdek, tarjima jarayonida madaniy farqlar, til birliklarining mos kelmasligi va mutaxassislik bilimlarining zarurligi kabi omillar ko'rib chiqiladi. Zamonaviy texnologiyalarning, xususan, mashina tarjimasining o'rni va imkoniyatlari ham baholanadi. Tadqiqot natijasida texnik tarjimaning murakkab va ko'p qirrali jarayon ekanligi xulosa qilinadi.

Kalit so'zlar: texnik tarjima, tarjima muammolari, terminologiya, madaniy farqlar, mashina tarjimasini, lingvistika, tarjimon, ilmiy matn.

Аннотация. В данной статье рассматриваются проблемы, возникающие в процессе перевода, а также специфические особенности перевода технических текстов. Особое внимание уделяется точности терминологии, нейтральности стиля и логичности изложения как основным характеристикам технического перевода. Также анализируются такие факторы, как культурные различия, несоответствие языковых единиц и необходимость специальных знаний переводчика. Оценивается роль современных технологий, включая машинный перевод. В результате исследования делается вывод о том, что технический перевод является сложным и многогранным процессом.

Ключевые слова: технический перевод, проблемы перевода, терминология, культурные различия, машинный перевод, лингвистика, переводчик, научный текст.

Abstract. This article examines the problems encountered in the process of translation and the specific features of technical text translation. Special attention is paid to the accuracy of terminology, neutrality of style, and logical structure as key aspects of technical translation. The study also considers factors such as cultural differences, lack of equivalence between language units, and the need for specialized knowledge. The role and capabilities of modern technologies, including machine translation, are also evaluated. The research concludes that technical translation is a complex and multifaceted process.

Keywords: technical translation, translation problems, terminology, cultural differences, machine translation, linguistics, translator, scientific text.

Kirish. Bugungi globallashuv davrida turli tillarda yaratilgan ilmiy, texnik va amaliy axborotlarni keng auditoriyaga yetkazish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, texnik sohalarda yaratilayotgan hujjatlar, qo'llanmalar va ilmiy tadqiqotlar tarjimasini alohida e'tibor talab qiladi. Texnik tarjima — bu nafaqat bir tildan ikkinchi tilga so'zlarni o'girish, balki ilmiy-texnik mazmuni to'g'ri, aniq va tushunarli yetkazish jarayonidir. Texnik matnlar tarjimasini o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, unda terminologiya, uslub, aniqlik va mantiqiylik muhim o'rin tutadi. Shu sababli tarjimon nafaqat tilni, balki tarjima qilinayotgan sohani ham chuqur bilishi lozim. Ushbu

maqolada texnik tarjimaning asosiy muammolari va uning o'ziga xos jihatlari tahlil qilinadi.

Asosiy qism: Texnik tarjimaning mohiyati. Texnik tarjima — bu texnologiya, muhandislik, ilm-fan va boshqa ixtisoslashgan sohalarga oid matnlarni tarjima qilish jarayonidir. Bunday matnlarga foydalanuvchi qo'llanmalari, texnik hujjatlar, ilmiy maqolalar va boshqa materiallar kiradi. Texnik matnlarning asosiy xususiyati — undagi maxsus terminologiyaning mavjudligidir. Biroq, texnik matnni “texnik” deb atash uchun faqat terminlarning mavjudligi yetarli emas. Matnda ilmiy mantiq, aniqlik va uslubiy izchillik ham bo'lishi zarur. Tarjima jarayonidagi asosiy muammolar. Texnik tarjima jarayonida quyidagi muammolar tez-tez uchraydi:

1. Terminologik muammolar

Har bir sohaning o'ziga xos terminlari mavjud. Ba'zan bu terminlarning boshqa tilda aniq muqobili bo'lmaydi. Bunday holatda tarjimon:

- yangi so'z yaratishi,
- izohli tarjima qilishi,
- yoki original terminni saqlab qolishi mumkin.

2. Til va uslub muammolari

Texnik matnlar odatda neytral, aniq va qisqa uslubda yoziladi. Tarjima jarayonida ushbu uslubni saqlash muhimdir. Aks holda, matnning mazmuni noto'g'ri tushunilishi mumkin.

3. Madaniy farqlar

Texnik tarjimada ham madaniy omillar muhim rol o'ynaydi. Turli mamlakatlarda:

- o'lchov birliklari,
- hujjat formatlari,
- grafik va belgilar farq qilishi mumkin.

Bu esa tarjimada qo'shimcha moslashtirishni talab qiladi.

4. Bilim va tajriba yetishmasligi

Tarjimon barcha sohalarni mukammal bilmasligi mumkin. Shu sababli:

- qo'shimcha tadqiqot olib borish,
- mutaxassislar bilan maslahatlashish

zarur bo'ladi.

5. Vaqt va hajm bilan bog'liq muammolar

Ko'pincha texnik tarjima katta hajmdagi matnlarni qisqa vaqt ichida bajarishni talab qiladi. Bu esa sifatga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Zamonaviy texnologiyalarning roli

Hozirgi kunda texnik tarjimada turli texnologiyalar qo'llanilmoqda:

- mashina tarjimasi,
- tarjima xotirasi (CAT tools),
- terminologik bazalar.

Mashina tarjimasi katta hajmdagi matnlarni tez tarjima qilish imkonini beradi, ammo u inson tarjimonining o'rnini to'liq bosa olmaydi. Chunki u kontekst va nozik ma'nolarni har doim ham to'g'ri anglay olmaydi.

Texnik tarjimaning o'ziga xos jihatlari

Texnik tarjimaning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- Aniqlik — har bir termin to'g'ri tarjima qilinishi kerak
- Mantiqiylik — matn izchil va tushunarli bo'lishi lozim

- Neytral uslub — hissiy ifodalardan qochiladi
- Standartlarga moslik — xalqaro me'yorlarga amal qilinadi
- Madaniy moslashuv — turli auditoriyalar uchun moslashtiriladi

Xulosa. Texnik tarjima bugungi kunda global axborot almashinuvida muhim vosita hisoblanadi. U turli tillarda yaratilgan ilmiy va texnik bilimlarni keng ommaga yetkazishda katta rol o'ynaydi. Biroq, bu jarayon murakkab bo'lib, tarjimondan yuqori malaka, keng bilim va tajriba talab etadi. Texnik tarjimada terminologiya, uslub, madaniyat va texnologiyalar muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, zamonaviy texnologiyalar tarjima jarayonini yengillashtirayotgan bo'lsa-da, inson omili hali ham asosiy o'rinda qolmoqda. Shunday ekan, sifatli texnik tarjimani amalga oshirish uchun tarjimon doimiy ravishda o'z bilimini oshirib borishi, yangi texnologiyalarni o'rganishi va turli sohalar bilan tanish bo'lishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Bozorboyeva D., Tajimatov A., Achilov O., Ismatullaeva I. Tarjima qilishdagi muammolar va texnik matnlar tarjimasida o'ziga xos xususiyatlar. – Academic Research in Educational Sciences, 2022.
2. Byrne, J. (2006). Technical Translation: Usability Strategies for Translating Technical Documentation. Springer.
3. Larson, M. (1991). Translation: Theory and Practice.
4. Finch, C. (1969). An Approach to Technical Translation.
5. Hallman, M. (1990). Technical translation and technical writing differences.
6. Rustamov, I. (2020). English and Uzbek translation studies.
7. Ataboyev, I. (2022). Semantic field in linguistics.
8. Ismatullaeva, I. (2022). Foreign language teaching methodologies.